

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**Актуальні проблеми
вітчизняної та всесвітньої
історії**

*Збірник присвячений
75-й річниці
Рівненського державного гуманітарного університету*

Наукові записки РДГУ

Випуск 26

Рівне – 2015

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан, кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій, доктор історичних наук, професор (м. Острог).

Киридон Алла, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Соммер Ханна - доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор. (м. Жешув)

Степанков Валерій, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Стоколос Надія, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Троян Сергій, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Фісанов Володимир, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Шугаєва Людмила, доктор філософських наук, професор (м. Рівне).

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 26. – Рівне : О. Зень, 2015. – 305 с.

ISBN 978-617-601-146-0

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук (постанова від 17 квітня 2010 р.)

***Свідоцтво про державну реєстрацію:
Серія КВ № 15857-4329Р від 12 жовтня 2009 р.***

*Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету,
протокол № 4 від 28 листопада 2015 р.*

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Остафова 31,
історико-соціологічний факультет РДГУ.

ISBN 978-617-601-146-0

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015

3. Гринблат, М. Белорусы. Очерки происхождения и этнической истории / М. Гринблат. – Минск: Наука и техника, 1968. – 288 с.
4. Канингем, Д.В. С надеждой на собор. Русское религиозное пробуждение начала XX века / Д.В. Канингем; пер. с англ. прот. Георгия Сидоренко. – London: Overseas publ. interchange, 1990. – 353 с.
5. Ключков, В.В. Закон и религия: от государственной религии в России к свободе совести в СССР / В.В. Ключков. – М.: Политиздат, 1982. – 160 с.
6. Кожич, Н.М. Православие в Беларуси конца XIX – начала XX вв.: идейные установки и формы деятельности: автореф. дис... канд. философ. наук: 09.00.03 / Н.М. Кожич; Гос. науч. учреждение «Ин-т философии Нац. акад. наук Беларуси». – Минск, 2007. – 20 с.
7. Общий свод по империи результатов данных первой всеобщей переписи населения, произведённой 28 января 1897 г. / под ред. Н.А. Тройницкого. – СПб.: Паровая Тип.-Лит. Н.Л. Ныркина, 1905. – Т. 1. – 268 с.
8. Отзывы епархиальных архиереев по вопросу о церковной реформе: материалы по истории церкви. Кн. 33: в 2 ч. – М.: Изд-во Крутицкого подворья. Общество любителей церковной истории, 2004. – Ч. 1 / ист. введ. А.Ю. Полунова, И.В. Соловьёва. – 1031 с.
9. Отзывы епархиальных архиереев по вопросу о церковной реформе материалы по истории церкви. Кн. 33: в 2 ч. – М.: Изд-во Крутицкого подворья. Общество любителей церковной истории, 2004. – Ч. 2. – 1056 с.
10. Поспеловский, Д. Русская православная церковь: испытания начала XX века / Д. Поспеловский // Вопросы истории. – 1993. – № 1. – С. 42–55.
11. Свод Законов Российской империи: в 13 т. – СПб.: Издание Кодификационного отдела при Государственном Совете, 1892 г. – Т. 1: ч. 1: Основные государственные законы. – С. 1–73.
12. Фёдоров, В.А. Русская православная церковь и государство: синодальный период. 1700–1917 гг. / В.А. Фёдоров. – М.: Русская панорама, 2003. – 480 с.

УДК 327(4)

В. Черній, А. Черній

«СЛОВ'ЯНСЬКІ» БАЛКАНИ: ТЕРИТОРІАЛЬНІ КОЛІЗІЇ

Автори статті висвітлюють складні взаємовідносини південнослов'янських країн переважно в часи XIX – початку XXI ст. Не проста політична ситуація на Балканах, особливо після Балканських та двох Світових війн, призвели до територіальних колізій. Очевидно, що ці процеси пов'язані з національно-релігійними особливостями певних регіонів Болгарії, Сербії, Греції та ін.

Ключові слова: територіальні межі, кордон, Греція, Туреччина, Болгарія, Сербія, Македонія, Албанія, Балкани, ЄС, НАТО.

The authors of the article highlight complicated relations of Southern-Slavic countries mainly in the XIX-th – beginning of the XXI centuries. Not an easy situation on Balkans, especially after the Balkan and the two World wars led to territorial collisions. Obviously, these processes are connected with national – religious peculiarities of certain regions in Bulgaria, Serbia, Greece and others.

Key words: territorial borders, frontier, Greece, Turkey, Bulgaria, Serbia, Macedonia, Albania, Balkans, EU, NATO.

Проблема етнічної меншини на Балканах тісно пов'язана з питанням про територіальні межі балканських держав. Останні виконують функцію не тільки простору влади тих чи інших балканських еліт і режимів, а й ототожнюються народами з певними загрозами і несправедливим ставленням до них сьогодні. Інакше кажучи, є важливою системою самоідентифікації та фактором їх етнічної мобілізації. Гострота територіального питання визначається ще й тим, які державні інтереси воно зачіпає, чию етнічну пам'ять пробуджує.

Державні кордони на Балканах не раз змінювали свою конфігурацію у процесі історичного розвитку, позначаючи утворення державного рівня та етнокультурних спільнот регіону загалом. У зв'язку з цим виникало багато спірних, а нерідко й конфліктних територіальних питань. Варто зазначити й на те, що кордони прокладались з урахуванням глобальної політики великих держав, які вбачали в тій чи іншій балканській державі свого союзника, або союзника свого противника, а сам балканський регіон як стратегічний плацдарм, або транзит.

Історично склалося так, що на Балканах немає жодного державного кордону, який принаймні дві сусідні держави могли б вважати справедливим, тобто таким, що відповідає їхнім національним інтересам. І це зрозуміло: адже всі кордони стали або компромісом сторін, або результатом відсутності вибору в одній зі сторін.

Для прикладу можна назвати три райони на Балканах, де існує комплекс пов'язаних в єдине ціле територіальних претензій, які в кінці-кінців приводили в минулому до воєн, або до конфліктів. Це - Західна Фракія (Біломор'є), Македонія та Косово і Метохія. Всі ці території мають важливе геополітичне значення, одночасно являючи собою внутрішньорегіональну зону контакту народів, культур та інтересів історичних і сучасних держав. Тут перетинаються інтереси великих держав і балканських країн. У цих районах проживає змішане в етнічному вимірі населення, зіштовхуються цінності балканських народів, світових і національних релігій.

Територія західної Фракії та острови Егейського моря стали причиною розбрату як через їх геополітичну значущість, так і через те, що в різний час тут переважало слов'янське, грецьке і турецьке населення. Ця суперечка не завершена остаточно і по сьогоднішній день. Принаймні, якщо не за столом офіційних переговорів, то у думках вчених-істориків та політиків, у почуттях і переживаннях національної інтелігенції вона продовжується і триватиме доти, поки обидві сторони не погодяться визнати спільну античну еллінську спадщину.

Ця обставина використовується різними силами для провокування кризових ситуацій. Періодично у трикутнику Греція-Туреччина- Кіпр виникають воєнно-політичні конфлікти, які відповідно позначаються на системі регіональних відносин, загрожуючи загальному миру.

Іншим районам Балкан, приналежність якого тривалий час оскаржували три держави, є Македонія. Це історико-географічна місцевість Балкан, розташована на перетині кордонів сучасних Болгарії, Греції і Сербії. Населення Македонії полі етнічне. Найбільш численними групами є греки, слов'яни - македонці та албанці. Також є й інші етнічні групи. Змішаний склад населення і приналежність їх у різні часи до трьох сусідніх держав давали останнім привід претендувати на ці території в тій чи іншій їх частині [4, с. 12-13].

Процес само ідентифікації населення відбувався повільно та суперечливо і ускладнювався тим, що землі Македонії постійно переходили від одного феодалного правителя до іншого. Мова і література слов'янського населення Македонії, хоча й мають певні особливості, але загалом близькі слов'янським сусідам, які проживають у Болгарії і Сербії [6, с.85]. Наприклад, слов'янські говірки Македонії, на думку Жуковського, являють собою. Щось середнє між мовами Болгарії і Сербії. Таким чином, він робить висновок про те, що саме такий однобічний підхід сприяв поділу слов'ян Балканського півострова на два табори, які ворогували між собою на ґрунті місцевих говірок, що увібрали в себе особливості як болгарської, так і сербської мов [6, с.47-48].

У зв'язку з визначенням кордонів Болгарії та Сербії після здобуття ними незалежності наприкінці 80-х років XIX ст., між ними і Грецією (вона стала незалежною в кінці 20-х років того ж століття) загострилася суперечка про володіння тією чи іншою частиною Македонії. У 1913 році ця суперечка стала однією з причин початку другої Балканської війни, в якій проти Болгарії воювали всі балканські країни.

Після підписання в Бухаресті мирного договору 10 серпня 1913 р. до Сербії відійшли Західна і Центральна (Вардарська) Македонія. Греція отримала південну її частину – Егейську Македонію. У Болгарії залишилась лише Пірінська Македонія.

У вирішенні «македонського питання» брали участь великі держави. Кожна з них при цьому переслідувала власні інтереси. І після першої, і після другої світових воєн це питання залишалось актуальним для їх політиків [4]. Наприклад, питання про приналежність територій Македонії та ідентичності її населення стояло не тільки перед союзниками, а й під час радянсько-югославських і радянсько-болгарських переговорів та зустрічей їх партійно - державних лідерів. Про це не раз писав один з них, відомий югославський політик (учасник цих переговорів) і вчений Е. Кардель [2]. Відомо, що Москва, досягнувши свого впливу у повоєнній Болгарії, захищала її інтереси перед югославським керівництвом [6].

Пізніше - в період протистояння двох військово-політичних блоків на Балканах - здавалося, що сторони змирилися з існуючим становищем, хоча й продовжували заочну дискусію про історичне право на ту чи іншу частину Македонії і сперечалися про етнічну ідентифікацію її населення. Так, у Болгарії не визнавали самотності македонців-слов'ян, вважаючи їх болгарами. В Сербії, навпаки, стверджували протилежне. У Греції говорили про те, що Македонія несправедливо відірвана від спільного еллінського культурного і політичного простору.

Македонська тема знову стала політично актуальною після розпаду СФРЮ, поки союзна югославська республіка Македонія не заявила про свою незалежність. Але ніхто з сусідніх держав не захотів скористатися цією ситуацією, щоб спробувати заявити претензії на якусь частину території нової, ще не визнаної світовим товариством країни. Всі розуміли, що це може призвести до нової всебалканської війни. Кожна сусідня держава з обережністю спостерігала за формуванням зовнішньополітичного курсу нової держави, підозрюючи її в експансіоністських намірах. Приводом до цього, як вважалося, могли бути колишні суперечки щодо етнічного походження слов'янського населення Македонії і навіть сама назва держави. Особливо непокоїлася Греція, хоча у свій час Афіни намагалися відселити зі своїх північних територій слов'ян, а на їх місце поселити залишивших інші балканські країни греків. У Греції також вважають, що визнання нової незалежної держави автоматично ставить проблему приналежності її північних територій, тим більше, що у Конституції Республіки Македонії не констатовано факт визнання її існуючих сьогодні кордонів. Крім того, натхнені неочікуваною незалежністю, радикальні націоналісти вже виношували плани про майбутню Велику Македонію.

Західноєвропейські держави, під тиском Греції, довго не визнавали незалежність колишньої югославської республіки під назвою «Республіка Македонія». Але Туреччина, Хорватія і Словенія відразу визнали нову державу і навіть Софія зробила це, розуміючи, що і своїх внутрішніх проблем у неї достатньо. Хоча частина географічної території Македонії увійшла до складу Болгарії після першої і другої світових воєн під назвою «Пірінський край». Міжнародне співтовариство також визнає нову державу, але, на вимогу Афін, утримується у визнанні її титула.

Позиція Софії і Белграда пояснюється тим. Що вони чудово розуміли небезпеку «розкручування» цієї історичної проблеми в ім'я внутрішньої та балканської стабільності. У Сербії, до того ж, було багато проблем з іншими колишніми союзними республіками і албанським населенням, особливо у зв'язку з тими процесами, які відбувалися на сусідніх з Македонією територіях Косова, що розташовані у західній частині Балкан. [3].

Найбільш гострою територіальною проблемою була, є і, очевидно залишається проблема Косова, на території якого істотно претендують дві етнічні групи: албанці і серби [7, с. 74-95]. 10 грудня 2007 р. Белград і Приштина під час переговорів констатували: розбіжність їхніх позицій настільки серйозна, що шансів досягнути консенсусу практично немає, отже справа зайшла в глухий кут. Влада Косова продовжує наполягати на незалежності краю, а Сербія відмовляється її надавати. Ставлення до майбутнього Косова неоднозначне і в Раді безпеки ООН. Лінія конфлікту пролягає між Росією, Китаєм, з одного боку, і США та їхніми союзниками з Європи — з іншого.

Європейський Союз теж активізував свою балканську політику, очевидно змирившись з тим, що тягар розпаду Югославії та наслідки незалежності Косова негативно позначаються на військово-політичному і соціально-економічному аспектах (між іншим, так само й для НАТО). У Брюсселі усвідомлюють, що підтримка незалежності Косова та його євроінтеграція разом з іншими колишніми югославськими республіками може спричинити різке погіршення відносин між Белградом і ЄС.

Албанці Косово розуміють, яку ціну їм доведеться заплатити у разі односторонніх дій щодо проголошення незалежності краю. Албанські політики зважують наслідки такого кроку. У Приштині вважають, що незалежність буде проголошена виключно за умови, що її підтримають США та ЄС. Мабуть, саме це мав на увазі президент косоварів Фат мір Седжіу, заявивши напередодні 2008 року, що «Косове незабаром зможе офіційно приєднатися до західноєвропейських ідеалів» [8]. Більше того, албанський уряд у Приштині заявив про можливість проголошення незалежності краю до травня 2008 року, незважаючи на існуючі протиріччя між сербами, албанцями, ООН, Росією, США та ЄС навколо косовської проблеми. І, як бачимо, реалізував його достроково: вже у лютому, що призвело до затягнення ситуації не лише в регіоні, а й у міжнародному вимірі, оскільки цим самим створено прецедент до самовільного виходу зі складу унітарних держав їхніх окремих частин за етнічно-територіальною ознакою.

Однак косовську кризу неможливо привіряти до протистояння Англія – Ольстер, Валлонія – Фландрія в Бельгії, Кашмір – Індія, Басконія – Іспанія, Тибет – Китай, Чечня – Росія, Курдистан – Туреччина та ін.. У всіх перерахованих «гарячих точках» народи живуть на своїх древніх територіях і мають право на самовизначення (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН, лютий 1952 року). Інша справа – Косово. Це історично сербська територія, але проживаюча там албанська меншина в силу високої народжуваності стало більшою на території Косовського краю.

Сполучені Штати визнали незалежність Косова (очевидно, це було головним стимулом до проголошення акту про його суверенність), але більшість міжнародних акторів дотримувалися протилежної позиції.

У наш час про перегляд державних кордонів на двосторонньому рівні офіційною владою балканських держав не ставиться. І, очевидно, не буде ставитись вже тому, що членство в ЄС і НАТО, а вони вже або входять до складу цих структур, або готуються вступити до них, зобов'язує їх не мати нерегульованих територіальних проблем. Але в суспільних і наукових колах не перестають обговорювати несправедливість договорів та угод про державні кордони, які встановлювалися після завершення другої світової втні, коли держави-переможці фактично нав'язали їх балканським народам. Пам'ять про минуле у даному випадку можна вважати проявом процесу самовизначення і подолання комплексів «скривджених історією народів». Питання в тім, як будуть долатися комплекси: з позитивним чи негативним результатом, для самих народів. Випадок з Косовим досить симптоматичний: він показує цілковиту-непередбачуваність такого перебігу подій.

І тим часом, історичний досвід, наприклад, шведів демонструє, що втративши імперію, вони змогли і вистояти, і остаточно самовизначитись у своїй самодостатності. Інша справа, коли комплекси використовуються у кон'юнктурних політичних цілях. Часто проблема території стає способом залучення на свій бік виборців у період передвиборчих компаній. Так, наприклад, сталося в Сербії і Албанії. Також питання про кордони постане в процесі розвитку косовської проблеми і сербо-албанських відносин.

Джерела та література

1. Иалешутски К. Македонският въпрос в буржуазная Югославия. 1918 - 1941. – София, 1983.
2. Кардел Э. Горбата за признаване и независимост на нови Югославия. 1944 - 1951. - Скопье, 1980.
3. Косово: международные аспекты кризиса. – М, 1999.
4. Македония: Путь к самостоятельности. – М, 1999. – С. 12-13.
5. Палешутски К. Югославската комунистическа партия и македонският въпрос. — София, 1985.

6. Ростовский Б. Дмитрий Чуковский и македонское национальное самосознание. - М., 1999. – С. 85, 47-48.
7. Смирнова Н.Д. Конфликт в Косово как часть «албанского вопроса», - М, 1999, - С. 79-95.
8. «Дзеркало тижня». № 48 (677), 15 грудня 2007 р.

УДК 94:321.7(437)

Г. Савчук

КОНЦЕПТ «ГУМАННОЇ ДЕМОКРАТІЇ» ТОМАША МАСАРИКА

У статті досліджуються філософські ідеї та основні положення «гуманної демократії» Т.Г. Масарика, що стали фундаментом у будівництві першої Чехословацької республіки.

Ключові слова: Т.Г. Масарик, демократія, гуманізм, Чехословацька республіка.

The article examines philosophical ideas and guidelines of T.G. Masaryk's "humane democracy" that became the foundation of construction of the first Czechoslovak Republic.

Key words: T. G. Masaryk, democracy, humanism, Czechoslovak Republic.

Т. Г. Масарик відомий не тільки як президент першої Чехословацької Республіки, а також як учений-філософ, мораліст, соціолог. Він залишив після себе великий творчий спадок, котрий став предметом численних історичних, філософських, політичних та юридичних досліджень. Його праці, маловідомі виступи та промови стосовно демократії, актуально звучать сьогодні, в той час, коли молоді демократичні держави потребують реформування.

Після закінчення Першої світової війни і відродження Чехословаччини, Масарик був сповнений рішучості на посаді президента продовжувати політику, яка привела до незалежності. Це політика двох головних принципів: демократії і гуманності. Він оцінює їх як боротьбу між абсолютизмом і демократією. В результаті такої боротьби за свободу більшість населення Європи стала проживати поза монархічними системами влади [3].

Т. Г. Масарик в більшій мірі, ніж хто-небудь інший, встановив шлях, по якому Чехословацька республіка рухалась в її внутрішній та зовнішній політиці. В більшій мірі це його заслуга, що Чехословаччина стала демократичною, стабільною і дійсно процвітаючою країною в складні повоєнні роки, коли сусідні країни були вражені до самої основи їх внутрішніми суперечками [8, С. 225]. Своім завданням Масарик вважав розвиток головних принципів якими повинна керуватись у своїй політиці відроджена держава. Тому філософські ідеали Масарика стали фундаментом у будівництві Чехословацької республіки.

Певні аспекти даної розвідки були висвітлені такими дослідниками, як М. Нагорняк, А. Карась, С. Віднянський, Р. Постоловський, О. Кравчук, А. Панов, І. Поп та інші.

Досліджуючи систему поглядів Т. Масарика варто зазначити, що систематичного, комплексного викладу свого вчення він не подав. Філософія демократії Т. Масарика ніколи не була втілена у ґрунтовне наукове дослідження про її суть і зміст [9, С. 63]. Це можна пояснити тим, що Масарик в першу чергу був політиком-практиком, однак його філософські погляди випереджували час. Саме тому, метою цієї статті є аналіз Масарикового поняття демократії.

Ідеї Масарика – це ідеї гуманності і демократії, котрі розглядаються майже в кожній його праці. Гуманістичний світогляд являє собою світогляд поваги до людини, який виступає реальним інструментом реалізації демократії.

В праці «Світова революція» широко викладені погляди з цього приводу. У розділі «Демократія та гуманізм», автор аналізує основні демократичні цінності та засади побудови демократичного суспільства. В Масариковому розумінні демократія «це державна форма сучасного організованого суспільства, сучасного світогляду, сучасної людини; демократія виростає із цілісного погляду на світ і на життя, із нової точки зору, із нового методу» [4, с. 293]. Зміст «сучасного» полягає саме в тому, що демократична республіка заключається не в заміні монарха президентом, а в наявності нових принципів організації суспільного життя.

Не дивлячись на це, Т. Масарик зазначав, що демократія має недоліки і досить таки значні, однак інші державні форми також мають свої вади. Історія розвитку держави вчить нас, що демократія перебуває ще в зародковому стані, адже старі форми розробляли тисячі людей протягом тисячі років [12, с. 273].

Згідно з твердженнями Масарика суть демократії була правильно визначена лозунгом «свобода – рівність – братерство» часів Великої французької революції. Такий модерний демократизм йшов і йде проти аристократії, яка ґрунтується на підпорядкуванні між індивідуумами і соціальними групами [5, с. 529]. Саме поняття «демократія» є *contradictio in adjecto* (має протиріччя у визначенні), оскільки означаючи народовладдя, повинне розумітись як керівництво. «Керівництво, адміністрація – головна річ демократії. Для аристократа ж головна річ – панувати» [1, с. 358]. Для управління і керівництва демократичною державою, крім адміністративних знань та організаційної спритності, необхідні політичне чуття і розуміння куди народ і держава направляються. В цьому полягає відмінність між політиком і громадським діячем [4, с. 285]. Оскільки для демократії важливий не принцип влади, а прагнення до того, щоб «сам народ управляв народом і в ім'я народу», то реалізація такого нового розуміння держави і суспільного ладу пов'язана з труднощами адміністрування. Філософи і політики починаючи з Руссо б'ються над проблемою прямої і посередницької влади та системи управління. Вже Руссо зрозумів, що при великій кількості населення, пряма влада народу в справжньому розумінні неможлива [5, с. 530]. Таким чином, демократія може бути лише непряма, яка реалізується парламентом, вибраним на основі загального виборчого права. Такий парламент повинен розуміти, що його авторитет виходить із права делегування, яке він отримав від своїх виборців.

У розумінні Масарика, антитеза «аристократизм – демократизм» заключається в принципово різному вирішенні проблеми авторитету. Якщо аристократична нерівність є визнанням і втіленням принципу авторитету імператора або церкви, то демократія посилається на такі авторитети, як народ, людство, маси, цивілізація, культура, розвиток і т. ін. Але критично мисляча людина може визнати тільки так званий внутрішній авторитет, авторитет етичний [6, с. 165].

Т. Масарик виходив з того, що всі політичні прагнення повинні виходити з морального розсуду: «Моральною основою всієї політики повинен бути гуманізм, а гуманізм це наша національна програма» [4, с. 308]. Чеська гуманістична програма вимагала національної терпимості в політиці та зрікалася тактики насильства [1, с. 401]. Він зазначав, що без визнання моральних основ держави і політики неможливо керувати жодною державою, оскільки ні одна держава яка порушує людські основи моралі не зможе втриматись. Для Масарика демократія є не лише державною і адміністративною формою, а й поглядом на життя і на світ. Таким чином, перший президент Чехословацької республіки порушив у державно-політичній площині питання про людський вимір демократії, який, на його переконання, може стати надійним бар'єром на шляху нейтралізації будь-яких протиправних та аморальних проявів у державному житті [7, С. 20]. Таку думку підтверджують слова його бесід з К. Чапеком: «демократіє є не лише державною формою, не лише тим, що записано в конституціях; демократія – це погляд на життя, що полягає в довірі до людей, у людяності і людяності, а довіря не буває без любові і любові немає без довіря» [11, с. 275].

Демократія була в першу чергу не системою влади та ритуалів, а принципом, який ґрунтується на гуманності: «справжня демократія заснована на любові і повязі до ближнього і до всіх ближніх, є втіленням Божого порядку на землі» [11, с. 275]. Оскільки основний аргумент на користь демократії політик вбачає у вірі в людину та її цінність, можна також говорити про етичну сторону цього поняття.

З М І С Т

РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Ю.Візітвіч ФРАНЦУЗИ В УКРАЇНІ: ФРАГМЕНТИ ІСТОРІЇ	3
Н.Озерянский ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНА СРЕДНЕГО ПОДНЕСТРОВЬЯ И ВЕРХНЕГО ПРУТА В XII-XV СТ. И ВЛИЯНИЕ ВНУТРЕННИХ ФАКТОРОВ	6
І.Синяк РІЗНОВИДИ ЗАСВІДЧУВАЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ДІЛОВОДСТВІ ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО НИЗОВОГО В ПЕРІОД НОВОЇ СІЧІ	8
Р.Шеретюк ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ЕТНОКОНФЕСІЙНОЇ ПОЛІТИКИ САМОДЕРЖАВНО-СИНОДАЛЬНИХ СТРУКТУР В ПЕРШІ РОКИ ПІСЛЯ «ВОЗЗ'ЄДНАННЯ» ГРЕКО-УНІАТИВ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ І БІЛОРУСІ З РОСІЙСЬКОЮ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКВОЮ 1839 Р.	12
І.Рудянин УЧАСТЬ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОГО ДУХОВЕНСТВА У РОБОТІ ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» 1868-1914 РР.	15
П.Леснича ВИНИКНЕННЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ТОВАРИСТВ У ВОЛИНСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	17
С. Мартинчук ОСНОВНІ ПРОМИСЛОВІ ЗАКЛАДИ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	20
В. Мишков СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ ВІДРОДЖЕННЯ ЕСХАТОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОГО СТАРООБРЯДНИЦТВА В ХХ-ХХІ СТОЛІТТІ	22
Т. Герасимов ЗАГОСТРЕННЯ ОПАЛЮВАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ В МІСТАХ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ В 1914 – 1917 РР.	24
Н.Щавлинский ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БЕЛОРУССКОГО ОБЩЕСТВА «ГАЙ» В ОДЕССЕ В 1917-1918 ГГ.	26
М.Марек OBRONA LWOVA, A CZYN LISTOPADOWY – STOSUNKI POLSKO-UKRAIŃSKIE W CZASIE WALK LISTOPADOWYCH 1918R	28
О.Вітюк СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МОГИЛІВСЬКОГО ПОВІТУ В ДОБУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914 – ЛЮТИЙ 1917 РР.)	30
Р.Давидюк ВОЛОДИМИР ОСКІЛКО ЯК ВИРАЗНИК НАСТРОЇВ УЕНЕРІВСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ НА ВОЛИНІ	33
Л.Стафеева УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ В РОКИ РЕПРЕСІЙ 20-30-Х РР. ХХ СТ.	36
О.Мазурок ЗЛОЧИНИ УЧАСНИКІВ РАДЯНСЬКОГО ПАРТИЗАНСЬКОГО РУХУ ПРОТИ ЖІНОК ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	38
І.Музика РОЗСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПОЛЬЩІ В УРСР, ЯК ПЕРЕДДЕНЬ ОПЕРАЦІЇ «ВІСЛА»	40
Б.Паска ІДЕЇ УКРАЇНОЦЕНТРИЗМУ ТА НАЦІОНАЛІЗМУ В ПУБЛІЦИСТИЦІ ВАЛЕНТИНА МОРОЗА КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	44
О.Ворон РИМО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ	47
В.Докаш ПОЛІКОНФЕСІЙНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА (НА ПРИКЛАДІ БУКОВИНИ)	50
Ю.Літнік ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЮВАННЯ ПОМІСНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	53
С.Жилик РЕЛІГІЄЗНАВЧІ ЕКСПЕРТИЗИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНО-ЦЕРКОВНОЇ СИТУАЦІЇ В СИСТЕМІ МІФОЛОГЕМ	56

<i>О.Пальчевська</i> ЕКЗИСТЕНЦІЙНО-СМИСЛОЖИТТЄВІ ОРІЄНТАЦІЇ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ	60
<i>О.Заворотній</i> БЕРЕСТЕЦЬКА СІЧА	63

РОЗДІ 2. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

<i>О.Озимчук</i> «ВЕЛИКЕ ШЕВОШЕ» 1355 РОКУ ЧОРНОГО ПРИНЦА: ГАСКОНСЬКИЙ АСПЕКТ	78
<i>А.Блануца</i> МІСЦЕВІ УРЯДНИКИ У СУДОВИХ ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВАХ У ВЕЛИКОМУ КНЯЗІВСТВІ ЛИТОВСЬКОМУ У ПЕРІОД ДІЇ ПЕРШОГО ЛИТОВСЬКОГО СТАТУТУ	81
<i>В. Константинов</i> ВЛИЯНИЕ КАЗАЦКО-ТАТАРСКИХ НАБЕГОВ НА СОСТОЯНИЕ МОЛДАВСКОГО КНЯЖЕСТВА ВО ВРЕМЕНА ПРАВЛЕНИЯ ШТЕФАНА ТОМШЫ II	82
<i>О.Левак</i> ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФРАНЦУЗЬКОГО АБСОЛЮТИЗМУ ПЕРІОДУ УРЯДУВАННЯ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА КАРДИНАЛА МАЗАРІНІ (40-50 РР. XVII СТ.)	86
<i>В.Ціватий</i> ВІДЕНСЬКИЙ КОНГРЕС (1814-1815 рр.): ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ТА ПОЛІТИКО-ДИПЛОМАТИЧНІ ЗДОБУТКИ ДОБИ РАНЬОГО НОВОГО ЧАСУ (ПОГЛЯД ІЗ ХХІ СТОЛІТТЯ)	89
<i>В.Кравчук</i> О.Х. БЕНКЕНДОРФ НА ЧОЛІ ТРЕТЬОГО ВІДДІЛЕННЯ ВЛАСНОЇ ЙОГО ІМПЕРАТОРСЬКОЇ ВЕЛИЧНОСТІ КАНЦЕЛЯРІЇ	92
<i>Д.Шрестха</i> ГЕНЕРАЛ ДЖОРДЖ ПАТТОН – ВИЗВОЛИТЕЛЬ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ	94
<i>Л.Валюх</i> БРИТАНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ КОЛА ТА ПРОБЛЕМИ АНГЛО-ФРАНЦУЗЬКИХ КОЛОНІАЛЬНИХ ПРОТИРІЧ У СХІДНІЙ АФРИЦІ (80 – ТІ РОКИ XIX СТ.)	97
<i>С.Косяк</i> ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ОФОРМЛЕННЯ НІМЕЦЬКОГО КОЛОНІАЛЬНОГО РУХУ (КІНЕЦЬ 80-х РОКІВ XIX СТ.)	100
<i>Н.Плюта</i> ПОЗИЦІЯ ПРАВЛЯЧИХ КІЛ І ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В КОНТЕКСТІ ФРАНКО-АНГЛІЙСЬКИХ КОЛОНІАЛЬНИХ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ	102
<i>М.Стадніцька</i> ОСОБЛИВОСТІ ФЕМІНІЗМУ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО РУХУ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ У XIX СТОЛІТТІ	106
<i>В.Табунов</i> ПОЗИЦІЯ ЕПИСКОПАТА БЕЛОРУССКИХ ЗЕМЕЛЬ О РЕФОРМИРОВАНИИ СИСТЕМЫ ЕПАРХИАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ В ПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ НАЧАЛА XX СТОЛЕТИЯ	107
<i>В.Черній, А.Черній</i> «СЛОВ'ЯНСЬКІ» БАЛКАНИ: ТЕРИТОРІАЛЬНІ КОЛІЗІЇ	110
<i>Г.Савчук</i> КОНЦЕПТ «ГУМАННОЇ ДЕМОКРАТІЇ» ТОМАША МАСАРИКА	112
<i>Р.Ляшенко</i> ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В США: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН	114
<i>В.Вавуліч</i> РОСІЙСЬКО-СЕРБСЬКІ ВОЄННІ ВІДНОСИНИ НА ПЕРШОМУ ЕТАПІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914-1915 РОКІВ)	116
<i>М.Глібіщук</i> ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО АПАРАТУ НА БІЛОМУ ПІВДНІ У 1918 Р.	118
<i>С.Боголейша</i> БЕЛОРУССКИЙ ВОПРОС В СРЕДНЕЙ ЛИТВЕ 1920-1922 гг.	121
<i>А.Кукса</i> СОЗДАНИЕ ПЕРВОГО ТЕХНИЧЕСКОГО ВУЗА И ПРОБЛЕМЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ В БЕЛАРУСИ В 1920-1925 ГГ.	123
<i>О.Тук</i> ДІЯЛЬНІСТЬ КУ-КЛУКС-КЛАНУ 1920-Х РР.: КОЛІР ШКІРИ ЛЮДИНИ ЯК КАТАЛІЗАТОР ЗЛОЧИННОЇ ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ	126

Ю.Тимошенко ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЕРВОНОГО СПОРТИВНОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ В ЄВРОПІ	127
І.Гураль УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ В ЕТНОКОНФЕСІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ НА ХОЛМЩИНИ І ПІДЛЯШШІ	130
Т.Кузьма СПАЛЕННЯ КНИГ В НАЦИСТСЬКИЙ НІМЕЧЧИНІ ТА ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ НІМЦІВ	133
Г.Невинна ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ КРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ФІНЛЯНДІЇ У 1930-Х РОКАХ	136
Ю.Терешко ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДСТВА РОСІЙСЬКО-РАДЯНСЬКОГО КОМУНІСТИЧНОГО РЕЖИМУ (30-40-ВІ РР. ХХ СТ.) ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ПОЛІТИКУ ПУТІНСЬКОЇ РОСІЇ. ЧАСТИНА 1	138
П.Савчук 1941: ПОЧАТОК НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ (РЕТРОСПЕКЦІЯ ВІЙНИ)	141
Ю.Карповець ГОЛОД, ХВОРОБИ І СМЕРТНІСТЬ ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ В РОКИ БЛОКАДИ ЛЕНІНГРАДУ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБИГАННЯ ВТРАТ	143
Р.Постоловський ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 50-Х – 60-Х РОКІВ ХХ СТ.: ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ	147
І.Філіпчук О. ШИК: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ «ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ»	150
Р.Сіромський ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ РСР У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ КАНАДИ (1960–1970-ті роки)	153
А.Малярчук ПРОБЛЕМИ РОЗКОЛУ ВСЕСОЮЗНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ У 60 РОКАХ ХХ СТ.	156
А.Слесаренко «ВИШУКАНО НЕОТЕСАНИЙ ЗВУК»*: З ІСТОРИЇ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ МУЗИКИ 70-80-Х РОКІВ ХХ СТ. В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ	159
В.Максимчук ПОНТИФІКАТ ІВАНА ПАВЛА ІІ: ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ТА ВИЗНАЧАЛЬНІ РИСИ	161
Д.Довгаль ГЕНОЦИД У РУАНДІ: ОСОБЛИВОСТІ ВЧИНЕНОГО ЗЛОДІЙСТВА	162
Т.Опанасюк ФЕНОМЕН ОБ'ЄДНАНОЇ ОПОЗИЦІЇ У РОСІЇ В 1990-ТІ РОКИ	164
В.Дуляницький ГЕОПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ В СВІТІ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ	167
А.Грубінко АТЛАНТИЗМ ЯК ПРИНЦИП І ФАКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ	168
І.Мартинчук СЛОВАЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В 1993-2004 РР. В КОНТЕКСТІ ВІДНОСИН З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ	171
Б.Сипко ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СЕРЕДОВИЩІ ІМАМІВ ФРАНЦІЇ НА ЗЛАМІ ХХ – ХХІ ст.	174
О.Мельничук НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА БАВАРІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	177
М.Урбан МІСЦЯ ПАМ'ЯТІ ЯК ФАКТОР МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВЗАЄМИН ТА КОНФЛІКТІВ: КАЗУС ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ	180
О.Будько КРИЗА СУЧАСНИХ СТРАТЕГІЙ БЕЗПЕКИ: НОВІТНІ ПІДХОДИ У МИРОТВОРЧОСТІ	184
О.Полюхович «ТЯГАР БІЛОЇ ЛЮДИНИ» В ХХІ СТ.: МАЗОХІЗМ ЧИ СПОКУТУВАННЯ ВИНИ?!	188
В.Дубей, В.Маліченко МІЖНАРОДНІ АВТОМОБІЛЬНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ВИКЛИКИ ЧАСУ ТА ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ НА НИХ	190

В.Космина РЕЦЕПЦІЇ ЧУЖИХ КУЛЬТУРНИХ НАДБАНЬ У КОНТАКТАХ МІЖ ЦИВІЛІЗАЦІЯМИ (СИСТЕМНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)	193
В.Бутинський РЕЛІГІЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ: ГОЛОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН	198
Т.Шамсутдинова-Лебедюк БАГАТОЖЕНСТВО ТА ІСЛАМ	199

РОЗДІЛ 3 ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

М.Федоришин ФЕНОМЕН ЛІТОПИСНОЇ ПЕРЕСОПНИЦІ В КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОМУ ДИСКУРСІ	202
І.Кирилюк ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ДОРОГОБУЖА	206
Л.Бородинська ЦЕРКВА ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ У М. КОСТОПОЛІ: ЕТАПИ РОЗВИТКУ	207
М.Василишин ДОКУМЕНТИ ПАЛАЦУ ГРАФІВ ПОТОЦЬКИХ У КРИСТИНОПОЛІ-ЧЕРВОНОГРАДІ ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН	211
Ю.Войчун ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЧЕСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ НА ВОЛИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.	212
І.Мілясевич ЖУРНАЛ «ВОЛЫНСКИЕ ЕПАРХИАЛЬНЫЕ ВЕДОМОСТИ» (КРЕМЕНЕЦЬКИЙ ПЕРІОД): НЕВІДОМІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ	215
П.Мачелюк ДЕТЕРМІНАНТИ ЧЕСЬКОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ВОЛИНІ	218
Г.Рачковський РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ РІВНЕНСЬКОГО ПОВІТУ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	220
К.Яремко КИЇВСЬКЕ ОХОРОННЕ ВІДДІЛЕННЯ В 1903-1905 РОКАХ (ЗА МЕМУАРАМИ ОЛЕКСАНДРА СПРИДОВИЧА)	222
Н.Кінд-Войтюк МУЗЕЙНА ПОЛІТИКА ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ У М. ЛУЦЬКУ У 1920-Х-1930-Х РОКАХ	225
В.Доброчинська РІВНЕНСЬКА УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ – ОСЕРЕДОК ПЛАСТОВОГО РУХУ НА ВОЛИНІ (1923–1930 РР.)	228
А.Сорокун ПОЛЬСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НА ВОЛИНІ У ВИСВІТЛЕННІ ПЕРІОДИЧНОГО ЖУРНАЛУ «УКРАЇНСЬКА НИВА» 1926-1936 РР.	231
А.Жив'юк «КУРКУЛЬ» ТА «ІНДУСИ» ПРОТИ КОЛГОСПІВ: ЗАВЕРШЕННЯ СУЦІЛЬНОЇ КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ НА РІВНЕНЩИНІ	234
Н.Мащенко ШКОЛИ ДЛЯ МОЛОДІ НА РОВЕНЩИНІ В ПОВОСННИЙ ЧАС	238
Л.Шугаєва РЕЛІГІЄЗНАВЧО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНА ІУРОДСТВА У СХІДНІЙ І ЗАХІДНІЙ ХРИСТІЯНСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ	241
І.Булига ВІРУЮЧИЙ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ВОЛИНСЬКОГО РЕГІОНУ (40–80-ТІ РР. ХХ СТ.)	243
В.Закревський КРАЄЗНАВЧІ СТЕЖИНИ І. Г. ПАЩУКА (1938–2013) – ДОСЛІДНИКА РІВНЕНЩИНИ	245
В.Сивак НАРОДНІ МЕБЛІ У СЕЛЯНСЬКОМУ ЖИТЛІ СЕРЕДНЬОГО ПОЛІССЯ КІН. ХІХ – СЕРЕДИНИ ХХ СТ.: ПОЛИЦЯ, МИСНИК	247
А.Зюбровський ПІКНА ДІЖА У НАРОДНІЙ КУЛЬТУРІ ПОВСЯКДЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНОГО РЕГІОНУ: ОСОБЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ	252

РОЗДІЛ 4 ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРІОГРАФІЇ

<i>А.Пословська</i> ІСТОРІЯ ВОЛИНИ РИМСЬКОГО ЧАСУ ЗА АРХЕОЛОГІЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ (АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ)	258
<i>А.Малов</i> ПОЛК ВОЕВОДЫ ГРИГОРИЯ ЛЕОНТЬЕВИЧА ВАЛУЕВА НА НЕВЕЛЕ В 122 (1613/14) ГОДУ: СПИСОК И ВЕРСТАНИЕ	260
<i>Д.Вацук</i> ЛИТОВСЬКА ДОБА НА ПОДІЛЛІ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ЮХИМА СПІНСЬКОГО	268
<i>І.Гілевич</i> З ІСТОРІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙНОГО ЖИТЛОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО БУДІВНИЦТВА ВОЛИНЯН УПРОДОВЖ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.	269
<i>Р.Тарнавський</i> ГОЩАНЩИНА 1930–1940-х РОКІВ У СПОГАДАХ ПРОФЕСОРА СТЕПАНА АРСЕНТІЙОВИЧА МАКАРЧУКА	273
<i>І.Петрович</i> ІСТОРІЯ МІСТА ВОЛОДИМИРА У НАУКОВОМУ ДОРОБКУ ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ	276
<i>С.Грипич, Г.Семенюк</i> ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ФОНДУ РІДКІСНИХ І ЦІННИХ ВИДАНЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ	278
<i>Ю.Бойко, О.Березовська, І.Шарабанова</i> СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН НАН УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ	282
<i>С.Старовойт</i> НОВІ ДЖЕРЕЛА З ІСТОРІЇ НАУКИ: АРХІВ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ А.О.ЛЕБЕДЄВА У ФОНДАХ ІНСТИТУТУ АРХІВОЗНАВСТВА НБУВ	287
<i>І.Хромова</i> ІКОНОГРАФІЯ У НУМІЗМАТИЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ	289
<i>В.Божанов</i> ИСТОРИЯ: НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ МЕТОДОЛОГИИ	291

РОЗДІЛ 5 РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, ОГЛЯДИ

<i>Л.Шугаєва</i> ПОСІБНИК, ЯКИЙ СЛУГУВАТИМЕ ЛЮДЯМ Сторінками історії: Рівненський державний гуманітарний університет у книгах та періодичних виданнях : наук.-допом. бібліогр. посіб. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Наук. б-ка : уклад.: С. Н. Грипич, Л. М. Буравкова, Л. В. Ковальчук, Л. С. Кушка. – Рівне : РДГУ, 2015. – 490 с.	294
<i>Л.Галуха</i> ВИКОРИСТАННЯ РОСІЄЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНФЕСІЙНОГО ПИТАННЯ У ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИНАХ З РІЧЧЮ ПОСПОЛИТОЮ (Рец.: Шеретюк В. Українське дисидентське питання в політичних відносинах Росії і Речі Посполитої (кінець XVII–XVIII ст.) / Валерій Шеретюк. – Рівне : О. Зень [вид.], 2015. – 223 с. : іл.)	295
<i>Л.Галуха, Л.Бородинська</i> РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ЕМІГРАНТІВ У ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ УКРАЇНЦІВ МІЖВОСННОЇ ПОЛЬЩІ (Рец.: Давидюк Р. П. З поляками за Україну: Наддніпрянська еміграція в суспільно-політичному житті міжвоснної Волині. Монографічне видання / Р.П.Давидюк. – Рівне : ПП ДМ, 2014. – 174 с.)	296
<i>Л.Галуха</i> ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ У М. КОСТОПОЛІ (Рец.: Бородинська Ліна. З думкою про майбутнє. Історія церкви євангельських християн-баптистів у м. Костополі (з нагоди 90-річчя) / Ліна Бородинська. – Рівне: Дятлик М., 2015. – 62 с.; іл.	297
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	298
ЗМІСТ	301

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Випуск 26

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Вікторія Кравчук, Владислав Самсонюк**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 1.12.2015 р. Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Наклад 300. Обліково-видавничих аркушів 31,7.

Видавець О. Зень вул. Кн. Романа, 9/24, м. Рівне, 33022
0-362-24-45-09; 068-0250674
olegzen@ukr.net

Віддруковано засобами різнографічного друку
ПП Самборський І.О.
вул. Княгині Ольги, 8, м. Рівне, 33028

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 26. – Рівне : О. Зень, 2015. – 305 с.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015